

INSTITUT PRO POLITIKU
A SPOLEČNOST

Policejní reformy v porevoluční Ukrajině

Policejní reformy v porevoluční Ukrajině

Policy Paper – Petr Pojman, únor 2016

Reformy všech bezpečnostních složek jsou v současné Ukrajině důležitou součástí porevoluční konsolidace země. Korupce právě v těchto složkách byla totiž jedním ze zdrojů nespokojenosti a revoluce. Konsolidace bezpečnostního sektoru je tedy důležitým úkolem nové statní moci. I někteří její představitelé jsou však zapojeni do korupčních schémat a o jejich zájmu o bezvadné fungování bezpečnostních orgánů lze s úspěchem pochybovat. Na Ukrajině se tak setkáváme i s názorem, že vláda není zdrojem změn. Je pouze instrumentem k jejich provedení. K provedení těchto kroků může být „donucena“ pouze aktivní občanskou společností. Právě vliv občanské společnosti je kromě tlaku zahraničních partnerů jedním z důležitých instrumentů likvidace korupčních sítí a moci zločineckých skupin. Zahraniční partneři musí umět konkrétně charakterizovat svoje požadavky. K tomu je nutná znalost ukrajinských reálií a nepřetržitý kontakt s místním prostředím.

Nová policie a ukrajinská FBI

V každodenním životě Ukrajiny je doposud nejviditelnější proměna pořádkové policie, která již začala fungovat v řadě měst Ukrajiny. Policisté v nových uniformách s novými japonskými vozy se stávají častým objektem fotoaparátů jak zahraničních turistů, tak místních obyvatel. To je však pouze jeden z prvních kroků reformy.

V listopadu 2015 vstoupil v platnost zákon¹ o Národní policii Ukrajiny². Zákon o milici tím

přestal platit. Stará milice se zcela diskreditovala represivní rolí při potlačování protestujících na Majdanu, důvěra veřejnosti v ní ani dříve nedosahovala vysoké úrovně, a v roce 2014 se propadla pod 3 %.

Část příslušníků „staré milice“ byla ochotna akceptovat podmínky v „nové policii“ a zapojila se do reformy. Příslušníci milice, kteří chtějí pokračovat ve službě v řadách policie, musí projít atestací. Do té doby jsou ve službě zařazeni jen dočasně. Do řad nové policie jsou však především přijímáni noví lidé, s nulovou zkušeností v oboru, kteří do služby nastupují po dvouměsíčním výcviku.

Součástí policie jsou dnes i policejní bataliony zvláštního určení. Ty však původně vznikaly na dobrovolném základě. Jsou složeny z lidí různých profesí a zkušeností. Některé z těchto batalionů prošly i bojovými operacemi na východě země. Jejich integrace do oficiálních ozbrojených struktur je správná a nezbytná, srovnatelná s integrací čs. legionářů do bezpečnostních struktur První republiky, které byly pro Československo jistě přínosem.

Politický radikalismus a extrémismus, o němž se hojně mluví v souvislosti s dobrovolnickými strukturami, není systémovým problémem. Týká se pouze omezeného počtu členů některých jednotek. Nejde o masový jev, jak se jej snaží popisovat ruská propaganda. Ani celková podpora extrémismu nepřesahuje na Ukrajině evropský průměr. A proevropské nálady jsou dnes na Ukrajině dokonce silnější než ve většině zemí samotné EU.

Legitimitu bezpečnostního systému a loajalitu jeho složek tak destabilizuje daleko více

rozsáhlá korupce. Ta má systémový charakter a jednotliví příslušníci mají jen velmi malou šanci zůstat mimo různé korupční sítě. Korupční příjmy nejsou potřebné jen pro zajištění „životního minima“, ale i pro technické zajištění služby. Noví příslušníci policie nebo policejních batalionů mají sice již větší příjmy, pracují však stále v systému, kdy se stávají svědky korupčního jednání nebo jsou sami korumpováni. Nelze však jednoduše prohlásit, že před revolucí fungovalo v milici vše špatně. Jsou dokonce oblasti, kde ukrajinská milice v profesionalitě a znalosti prostředí dosahovala lepších výsledků než policie některých zemí EU.

V roce 2015 zahájil činnost Národní protikorupční úřad³. Druhým novým policejním orgánem bude Státní úřad vyšetřování; jehož založení bylo ukrajinským parlamentem schváleno v listopadu 2015 a prezidentem byl tento zákon stvrzen na počátku roku 2016. Státní úřad vyšetřování se má věnovat zločinům spáchaným úředníky státní správy, soudci, příslušníky bezpečnostních sborů i Národního protikorupčního úřadu a prokuratury⁴.

Reformy jsou zvažovány a prováděny prakticky u všech dalších bezpečnostních sborů - pohraničních, migračních celních, finančních i v integrovaném záchranném systému, tj. služby (dříve ministerstva) mimořádných situací.

Národní protikorupční úřad již vyšetřuje několik citlivých korupčních kauz. Jeho příslušníci vyslechli i ministra hospodářství Ajvaras Abromavičiuse, který podal nedávno rezignaci právě na protest proti neustávajícím pokusům ovládnout tok veřejných peněz. Abromavičius dokonce obvinil blízkého prezidentova přítele a zástupce šéfa jeho parlamentní frakce Ihora Kononěnka, že brání reformám, na základě čehož byl příslušníky Národního protikorupčního úřadu také vyslechnut.

Zkušenost pro EU i ČR

Stabilizace bezpečnostní situace na Ukrajině je ve strategickém zájmu ČR a EU. Bezpečnost Evropské unie i jednotlivých členských států včetně ČR je těsně svázána se stavem bezpečnosti v jejím nejbližším okolí a především se situací na jejich vnějších hranicích. V tomto ohledu se tedy zájmy EU i ČR shodují se zájmy ukrajinského obyvatelstva. Revoluce je pro Ukrajinu i Evropu příležitostí, která se nemusí opakovat. Nejvýznamnějším protivníkem modernizace Ukrajiny je současné vedení Kremlu, které nemá zájem na tom, aby se z Ukrajiny stal dobrý příklad potírání korupčních sítí a demokratizace společnosti.

Ukrajinská zkušenost s v zásadě úspěšnou obranou země proti nesrovnatelně silnějšímu protivníkovi je cennou zkušeností pro všechny evropské země. Je totiž třeba si otevřeně přiznat, že řada evropských zemí by v takové zkoušce s největší pravděpodobností neobstála.

Česká republika nedokázala ani za čtvrt století svobodné existence vytvořit skutečně funkční bezpečnostní systém. Nezájem o profesionální vedení bezpečnostních sborů a nekompetentní politické zásahy ze strany politiků způsobily, že řada zcela klíčových pozic je obsazena nekompetentními osobami. Celá bezpečnostní sféra tak dále degeneruje a šikovní motivovaní příslušníci jsou odsouváni do méně významných pozic, nebo státní správu úplně opouštějí. To se týká jak vyšetřování závažné trestné činnosti, tak získávání informací důležitých pro bezpečnost státu. Na Ukrajině vedl tento stav k nenahraditelným ztrátám. V Česku o těchto problémech hovoříme pouze v době občasných afér. To, že máme skutečně velký problém, se veřejnost dozví až ve chvíli, kdy bude muset země čelit skutečné hrozbě. Nebylo by však dobré tak dlouho čekat...

Zdroje

1 ЗАКОН УКРАЇНИ Про Національну поліцію <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/580-19?test=4/UMfPEGznhhCy8.ZizjsaFPHI4VIs8omsh8Ie6>

2 Національна поліція України <http://www.npu.gov.ua/uk/>

3 Національне антикорупційне бюро України www.nabu.gov.ua/

4 Рада прийняла закон про Державне бюро розслідувань, <http://news.liga.net/ua/news/politics/7108902-rada-priynala-zakon-pro-derzhavne-byuro-rozsl-duvan.htm>, 12.11.2015.